

HETI SZEMLE.

POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egy évre — — — — — 3 frt — kr.
Félévre — — — — — 1 frt 50 kr.
Negyedévre — — — — — — frt 75 kr.
Tanítóknak és kézműiparosoknak egy évre 2 frt.

Felolós szerkesztő:

Dr. BUZA SÁNDOR.

A lap kiadója:

A „PÁZMÁNY-SAJTÓ.”

A szerkesztőséget és kiadóhivatalt illető összes küldemények, pénzek, hirdetések, stb. a „Pázmány-sajtó” címére küldendők. (Deák-tér 29. sz.)
Hirdetések jutányos árban vételek fel.

A lap megjelenik minden szerdán.

A pápa a szeptemberi ünnepről.

Európa sajtóját élénken foglalkoztatja XIII. Leó pápának Rampolla államtitkárához a szept. 20. nemzeti ünnep alkalmából intézett levele. Tekintélyes protestáns angol lapok, köztük a Times magasztalólag írják róla. Csak a magyar sajtó nem vész róla tudomást.

Lényeges tartalma ez:

A szokatlan politikai tüntetések, melyeknek utolsó hangja még alig hangzott el az örök város utcáin, kényszerítettek ebben az ügyben néhány szót intézni önhöz, biborok ur, nem annyira megszorított lelkünk keserűségének kiöntése ezéjából, mint inkább a végből, hogy kiemeljük a dolog fontosságát és azokat a célokat, a melyek sugalmazták. Valóban a közönséges illendőség törvénye s az emberies érzés joggal remélnünk engedték, hogy, ha másra nem, tekintettel lesznek legalább ősz fejünkre. Ellenkezőleg, még tovább mentek könyörtelenül s immár oda juttattak Bennünket, hogy szemtanuivá kellett lennünk az olasz forradalom s következése: a Szentszék megablása diésőítésének. Isten kegyelméből hozzászokván a szenvedéshez, szívesen figyelmen kívül hagyjuk a személyünkön elkövetett sérelmet; annál is inkább, mert az összes katolikus népek szívbéli részvéte sietett enyhíteni jelen keserűségünket; ezek

között legelső sorban Olaszország szeretete nemeslelkű megnyilatkozásával s kinesnél drágább tanujelével. Az, a mi keservesen esik s tört döf szívünkbe, az az Apostoli Szék igazain ejtett sérelem ünnepélyessége s az a nyilván való szándék, nem megszüntetni, hanem megörökíteni a harezot. Róma elfoglalásának nem egyedüli célja a politikai egység betetőzése. Nem: az erőszak ezen tényének, melynek kevés hasonmása van a történelemben, egy sokkal sötétebb vállalat eszközül és előkészítésekül kell vala szolgálnia. Hogy föltett szándékuk: közelebről támadni meg a pápák lelki hatalmát, teljesülhessen, azon kezdették, hogy a lelki hatalomnak földi védbástyáját rombolták le. Szóval: midőn eljöttek, hogy igazukba hajtsák a római népet, mely az utolsóig hű maradt uralkodójához, szilárdul ellenállva a kívülről jött hatalmas és folytonos kísértéseknek, — magukkal hozták azt az igen erős elhatározást, hogy a kiváltagos város sorsát megváltoztatják, magát a várost átalakítják, pogánynyá teszik, a mit ők, az ő különös szójárásukban, úgy fejeztek ki, hogy életet adnak egy harmadik Rómának, a honnan egy harmadik civilizáció fog kisugárzni a világra. S valóban hozzá fognak s hozzá fogtak s hozzá látnak, serényebben, mintsem gondolnók, átkos tervük kiviteléhez. Már huszonöt esztendő óta látja Róma, ha körültekint, hogy a keresztény hit és intézmények ellenségei lettek

uraivá. A legistentelenobb tanokat szabadon terjesztik; a katolikus tanítással szembe száll a szabad gondolkodás, Péter székével a szabadkőműves páholy. Vajjon az olasz ügy diadala ez s nem-e inkább a hittagadás győzedelme?

Az igazság biztos a végső győzedelméről. Róma megszerzését úgy állították a nép szeméi elé, mint a boldogság hajnalát s a következő jólét zálogát. Azonban a kivított győzelem, a helyett, hogy egyesítette volna, erkölcsileg megosztotta Olaszországot. Tény, hogy azóta egyre vakmerőbbé lőnek a féktelen vágyak és szenvedélyek; az állami jog árnyékában buján tenyészik az erkösetelenség következménye, a vallásos hit meglazulása; megszapordtak az isteni és emberi törvények lábbaltaposói, számban és erőben gyarapodtak a szélső pártok, az állami és társadalmi rend felforgatására szövetkezett félelmetes csapatok.

Az egyház fejétől a világi fejedelemséggel együtt elrabolták a szabad rendelkezés jogát, a mely szükséges apostoli tisztéknek szabadságához. S hiába akarják ezt törvényhozói intézkedésekkel biztosítani; semmiféle törvénybeli intézkedés sem adhat valódi függetlenséget területi joghatóság nélkül. Az a helyzet, a melyet, mint állítják, részünkre biztosítottak, nem az, a mely megillet Bennünket s a melyre Nekünk szükségünk van: nem valószínű függetlenség ez,

TÁROZA.

Távozóban.

Kétszínű, rosz világ,
Elbúcsúzom tőled;
Megyek a Komzsára,
Ennek bérez-ormára —
Megyek remetének.

Közelebb az ég ott;
Békésebb az élet;
Szélid kis angyalkák
Szomszédságban lakják
A fodros felhőket.

Ott a kis madárcák
Dallt zengenek nékem;
A szellő suttozva,
A patak esobogva
Társalognak vélem.

Nincs ott zord komorság,
Mely nézzen sötéten.
Kelő nap sugára
Mosolyog orezámrá
S megsimogat szépen.

Ottan megbeesülnek
Fű, fa, víz, fuvallat;

Ezek mind ezerszer
Jobbak mint sok ember
Kik békét nem hagynak...

Am én nem haragszom
Rájok mindörökre;
Eljövök, ha élek,
Ellenségeimnek
A temetésökre...

Imádkozom értök:
Nyugodjanak esendben;
Hisz úgy sem nyughattak,
Míg e földön laktak
Soha velem szemben...

Az elefánt.

Közi K. S.

Ezen sokszorosan esodált, óriási, az emberhez testalkatában olyannyira nem hasonló, szellemi tulajdonságaiban azonban olyannyira közelálló teremtmény, sokkal fontosabb és jelentőségtejjesebb, hogysen ne tartanánk érdemesnek méltatni, főképp, hogy némely kevésbé ismert, vagy általánosan elismert vonását kiemeljük. Ez azon állat, a melyben az emberihez hasonló állati gondolkodás egészen világosan és fölismerhetően nyilvánul és jelentkezik és a mely, a mint látszik,

csak azért nyert oly óriási és hatalmas testalkatot, hogy ama szellemi elem keresztül nézhető és eltagadható ne legyen, miként az a kisebbszerű állatoknál történni szokott. Ez azon állat, a melyben a család iránti kegyeletnek, az élettárs iránti, a szülő- és gyermek szeretetnek, a hűségnek, a könyörületességnek, a szeméremnek, az igazságosságnak, a kiméletnek, az önuralomnak az emberben is oly nagyra becsült erényei az ingerültség és harag állapotában is, valamint a szeretetekért való önfeláldozás erénye a legszébben virágoznak. Ez azon állat, amely elragadtatva az emberi szépségtől, bájos lények iránt gyöngéd hódolatot képes tanusítani, a mely minden szolgálatra, melyet az embenek ereje és okossága folytán tanusítani képes, készségesen odaadja magát és a mellett némelykor egészen mint maga az ember, őt szükség esetén pótlólag viselkedik, ellenséges, kegyetlen, véres szolgálatokra azonban csak nagyon is kelleltenül engedi magát használtatni és alkalmaztatni, igazságtalan és emberietlen parancsoknak ítélő erejével és nemes érzésével gyakran makacsul ellenszegül és arra, hogy állatokat vagy embe- reket megöljön, vagy azok tetemeit meggyalázza, nem indítható, ugyanannyira, hogy inkább önmaga esik áldozatul. Ezek mind oly tulajdonok, a melyek könnyen érthető

mert mások kényének van alárendelve. A függetlenségnek ezt az alakját, a ki adta, vissza is veheti, tegnap szentesítették, holnap megsemmisíthetik. Milyen igazán s milyennek kellett lennie a pápa függetlensége garanciájának, szemmel látható volt már azon idő óta, mikor az első keresztény császár jónak látta a birodalom székét Bizáncba áthelyezni. Ezen idő óta a hozzánk legközelebbi korszakig, bármennyien voltak, senki sem telepedett le Rómában azok közül, a kik Olaszország ügyeit hatalommal intézték. Az egyházi állam születése és élete nem a vak sors műve, hanem a Gondviselés intézkedése volt s a legjobb jogcímekkel rendelkezik, a melyek valamely fejedelemség birtoklását törvényessé tehetik; ezek: a jótéteményekkel elárasztott nép elismerő szeretete, a nemzetek joga, a művelt világ önkéntes helyeslése, az évszázadok szavazata. Elődjünk, a kik életszentséggel és kiváló buzgalommal tündököltek, győzelmesen vetették erős mellüket a hatalmasok erőszakoskodásai ellen s vérszobában, veszélyben megmentették Olaszország számára a hit kincsét, napkeletől napnyugatig szétárasztották a keresztény civilizáció világosságát s az emberi nem váltáságának jótéteményeit. S ha ma a nehéz és ellenséges viszonyok ellenére a népek tisztelgetésétől környezve halad tovább a maga útján a pápaság, csakis az isteni kegyelem utalmának köszönheti, a mely a kereszténység legfőbb papságát soha el nem hagyja. Veszedelmes és okatlan vállalat harezra szállni a Gondviselés igaz szándékaival s makaesul folytatni azt a küzdelmet, a mely csak a legvakmerőbb felforgatók fondorlatainak s a kereszténység ellenségeinek válik hasznára.

Néhány szó közegészségügyünkhöz.

Majdnem két évtizede, hogy meghozott és életbe lépett közegészségügyi törvé-

módon a legnagyobb érdeklődéssel töltenek el bennünket.

Érdemesnek tartunk néhány vonást elővenni Scheitlinnak, a kitűnő állatpsychológusnak jellemrajzából.

Az elefánt, mondja ő, a szabadban, falkákban élve is, és a nélkül, hogy emberi idomitást nyert volna, fél embernek látszik lenni. Sok lehetséges, a mit a régiek mondtak róla, és a mi előttünk hihetetlennek látszik. Képes a fölkelő napot üdvözölni. Ha a nőstény az ő kicsinyjét védelmezi, az mindenestre a természetnek megfelelő. Lehet azonban, hogy az állítás is helyes, miszerint az elefántnak kicsinyje védelmezi az ő megsebesített anyját. Kölesönös segély nyújtás egészen különleges esetekben a méhek-nél és hangyáknál, a kicsinyeknek öreg szülőik iránti szeretete, a patkányoknál is előfordul. Sok hasonló fölfedezést tehetnünk az emlősöknél is, ha életműködéseiket nagyobb figyelemben részesítenénk. Igen sokan tanúsítanak nagy szeretetet szülőik iránt. Az elefánt általában nagy hajlammal bír a szeretetre, a ragaszkodásra, a bizalomra, az ő szelleme hamisság nélküli. Épen a nőstények iránti szeretete adja őt egyenkint az ember kezébe, amennyiben azoktól körülveve, annyira el van foglalva, hogy minden nehézség nélkül megkötözhető. Némelyek a szelid nőstényt önként követik a fogságba, Mennyire szereti az elefánt az ő nőstényjét! Mennyire örülnek ha egymást viszonlatják! Ormányukat egymás hátra helyezik és morognak, mily barátságos lesz a ló iránt,

nyünk, mely ugy tartalomra, mint rendelkezéseire nézve az egész civilizált világban mintaszerűnek mondható.

És mégis mit látunk? Közegészségügyünk, daczára ezen szép és magasztos törvénynek két évtized óta alig haladt néhány esigalépéssel előre.

A gyermek-halandóság az országban csak olyan nagy, mint volt husz évvel ezelőtt, a a ragály, járványos betegségek csak ugy szedik áldozataikat, mint ezelőtt!

Pedig a ragályos kórok terjedése ellen az 1876-iki törvényen kívül, az utolsó években még egy nyaláb miniszteri rendelet is kibocsátott, néhány zsirosan fizetett egészségügyi felügyelő is szerveztetett, a törvényhatóságok gőzferőtlenítők beszerzésére is utaltattak, az orvosi kar a ragályos megbetegedéseknek veres leplező-lapokon (l) bejelentésére is kényszerítettet stb.!

Ha a művelt nyugat 1876-iki törvényünkről, miniszteri rendeleteinkről, közegészségügyi intézményeinkről és intézkedéseinkről pusztán a távolból, szemlélet alapján tudomást szerez, méltán mondhatja Magyarországot a közegészségügy eldorádójának!

Ámde, hogyan van, hogy mégsem az? — Mi az oka, hogy egész közegészségügyünk csak vajdik, csak tesped; hogy törvényhozóinknak, belügyeinknek a zöld asztalnál összetákoltt törvényei és rendeletei, csak távolról, a papiroson szépek, de közlőrl, a gyakorlati életben a legképtelenebb torzképeket mutatják?

Legideálisabb igyekezeteink füstbe fognak menni, ha az illető törvények és rendeletek keresztülviteléről államilag nem gondoskodunk; minden hozott és hozandó törvény, minden kibocsátott rendelet csak írott malaszt, levegőben röpködő papír-sárkány marad, míg az egész közegészségügynek legfőbb faktorát, végrehajtó közegét: a köz-

melynek nemességét elismeri! Mily jóindulatu gondozója iránt! És mennyire szereti a gyermekeket! Kis gyermekek minden veszély nélkül hasa alá mászhatnak, alája fekdühetnek, alatta, vagy rajta aludhatnak.

Ha alatta vannak, először is reájuk néz és vizsgálgatja ormányával, hogy vajjon ott vannak-e még, és nem teszen egyetlen egy mozdulatot sem, amely reájuk veszélyt hozhatna. Ugyancsak aggódalmas irántuk. Mégis ekkora szeretetet és gondosságot csakis a nőstényeknél tapasztaltunk, a melyek általában szelidebbek és jobb indulatuak, mint a hímek. Ezen gyöngédségük gyaníthatólag a zene iránt is fogékonyabbakká teszi őket. Az elefánt a zenét nagyon szereti. Több dallamot ismerünk, a melyek ő reá nagy befolyást gyakorolnak, őt hason érelemre és szeretetre ösztönzik. Az elefánt megkülönböztető képessége, épen ugy, mint az uszkár kutyáé, tökéletes. Kül, valamint belérzékeit mi sem kerüli el: mindent fölismer: tért, időt, alakot, színt szót, körülményt szépséget, barátot és ellenséget. Ugyanazért épen ugy ítélhető meg és épen ugy kezelhető, mint az ember, ugyanazért épen ugy tud szolgálni mint egy valóságos szolga. Ha jót huz. köveket hengerit, szerszámokat hord, csak épen meg kell mondani neki, hova kell azokat vinnie, megérti az ismeretes szót, kitűnő emlékező tehetsége van, nagy képzelődési erővel rendelkezik. Épen azért álmodik is és pedig nagyon élénken. Minden készülődést, amelyet ő érette teszen az ember, világosan észreveszi, mesterének sze-

ségi és körorvosi intézményt nem rendezzük jobb helyzetbe nem juttatjuk, azaz nem államosítjuk.

A községi és körorvosi intézmény, ugy, a hogy ma fennáll, határozottan rossz. A körorvost a nép legtöbb esetben csak nyügnök tartja, hozzájárul obulusaival annak szegényes fizetéséhez, mert muszáj, — de bizony édes keveset veszi és veheti hasznát. — hogyan is fordulhatna a parasztember bajában körorvosához, ha csak két hetenként, néha és sok helyütt csak havonként egyszer láthatja? — Hogyan vehetné a földhöz ragadt szegény zsellér a körorvosi segélyt igénybe, mikor legtöbb esetben 1—2 órányira lakik tőle? Hisz annak a szegény napszámoknak sokszor alig van meg a 20—30 krja, mivel az orvost honorálnia (!) kell, nem hogy még 2—3 frtot költhetne fuvarra, melyen a körorvosért küldjön, vagy melyen hozzámenjen!

Ily körülmények között várható-e a közegészségügyben üdvös előmenetel?

A közegészségügy „vezetői” (!) egyik rendeletet a másik után lóditják a törvényhatóságokhoz. Ezen rendeletek elég jól festenek a papiron, csak egy hibájuk van: az illető kibocsátók nem ismerik a viszonyoka ehát rendeleteik keresztül sem vihetők.

Vegyük csak p. o. a 91,954. sz. miniszteri rendeletet. Ezen rendelet értelmében az orvosok által büntetés terhe mellett következő megbetegedések jelentendők be a szolgabírói hivatalhoz: ronesoió toroklob, torokgyik, vörheny, veres himlő, hörkhurut hólyagos himlő, hasi hagymáz, kiütéses hagymáz, vérhas. ázsiai és honi kolera, fültömrigylob, járványos agyhártyalob, trachoma és gyermekági láz. — De a rendelet értelmében nemcsak az orvosok, hanem a tanítók, lelkészek, bírók, esküdtek és hitesek is, ha egyik vagy másik a fenti betegségek közül tudomásukra jut, tartoznak

mébe néz, és az arcbeszédet megérti. Oly dolgokat tanul meg, a melyek az ő testalkatára nézve csaknem lehetetlenek, ugy, hogy kénytelenek vagyunk föltételezni, miszerint testalkatát az ő értelmiségének, az ő akarat erejének alárendelni képes.

Különböző, a legnagyobb fajhoz tartozó, ifjabb és öregebb, hím és nőstény, félig vagy egészen megszelidített elefántokat figyeltünk meg Indiában. A fiatal hím, még ki nem növekedett, a sok ismeretes productiót vitte végbe: bogokat feloldani, pénzdarabot a földről fölvenni, deszkára irányzott kalapácsütésekkel az eléje tartott óráról az időt megjelölni stb. Egy idősebb, félig megszelidített, azt, aki neki rendesen ajándékot hozott, hamar megtanulta fölismerni, megvizsgálta, ha az közelébe jött, annak rok-, nadrág- és mellény zsebeit, vajjon van-e azokban ezukor. Megtalált azokban minden kis szem mazsola szőlőt, minden kis darab ezukrot stb. elvette az ő pusztá tenyeréből is a ezukordarabot.

Ha az tenyerét becsukta, akkor az elefánt azt szeliden ugyan, de ellenállhatatlanul kinyitotta; ha semmit sem talált benne, akkor hevesen, de nem rosszakaratulag belefűtt; s ha az egy pénzdarabot adott neki, akkor elvette azt, fölemelte ormányát és a pénzt egy magasan a falba erősített bádogg takarékszelencébe tette. Világosan észrevehető volt, hogy midőn egy egész sor kisebb és nagyobb, sikerültebb és kevésbé sikerült másolatot raktak eléje, hogy azokat az igazakkal hasonlitsa össze, a másolatokat fölismerte, és tudta jól, hogy azok e czélből té-

azonnal a szolgabírókat értesíteni, azonfelül a körorvost is sürgősen avizálni, kinek aztán kötelessége az illető községben saját fuvarján azonnal megjelenni és szükség esetén a beteget felépülése vagy elhalálása után tartozik a körorvos az illető lakhelyét személyes felügyelete mellett fertőzteleníteni.

Vajjon meggondolta-e a rendelet megfogalmazásakor a belügyminiszter, hogy tulajdonképpen honnan vegye az a 300—500 frttal javadalmazott szegény körorvos a pénzt erre a sok fuvarra, a mit e rendelet értelmében fogadnia kellene? Mert tegyük fel, hogy egy körorvosnak átlag csak 8 községe van (de van 42 is) és a fent elsorolt és 300 büntetés terhe mellett okvetlen bajjelentendő betegségeknek egyike-másika csak 4—5-ször fordul elő évenként minden községben (de előfordulhat husszor is) — nem-e 100—200 fuvar kell saját költségén tennie? Minden fuvar átlag csak 1 frt 50 krba is kerülve honnan fedezze a körorvos ezen összeget? A fuvar átalányból, mit a körorvosok kapnak (ritkán több 100 frtnál) ki nem telik, alig elég az a hivatalos körutakra is!

Mindezekkel csak bizonyítani akarom, hogy a kibocsátott rendeletek, alkotott törvények legtöbbje ninesenek összhangban a viszonyokkal, a gyakorlati élettel: mert ha azokat strikte keresztül akarjuk vinni, akkor a közegészségügynek első és egyedüli harcosait, a községi és körorvosokat, a szó szoros értelmében tönkre tesszük, megbénítjuk, vagy pedig — a papiroson maradnak és akkor a közegészségügynek nem hajtanak semmi hasznot.

Miután pedig nem az a cél, hogy csak csifra törvényeket és rendeleteket gyártsunk és azok papiroson maradjanak, — másrészt az sem tétélezhető fel, hogy az állami élet a társadalom egy nagyon hasznavehető osztályát: a községi és körorvosokat szándéko-

san agyon akarják sujtani, mód nyujtandó a nevezett orvosoknak, hogy jó kedvvel, buzgalommal és lelkesedéssel járjanak el fárasztó napi munkájokban. Oly helyzetbe kell őket hozni, hogy ne rezzenjenek össze minden miniszteri rendeletre, hogy megint új áldozatot követelnek tőlük, s az áldozat helyébe semmi kárpótlás nem jön!

Ez csak úgy érhető el, ha a közegészségügy államosittatik. Ha a körorvosok állami hivatalnokok lesznek, megélhetési tisztességgel fizettséggel, öreg napjaikra, nyugdíjképességi kiállításal, nem fognak gondterhelten mint a napszámos, dolgoik után jarni, hanem önérzetesen, becsvágygial örömmel állandan emberek szolgálatába! — És akkor közegészségügyünk is más lesz azonnal!

De mikor lesz az! Mikor lesz a magyar államnak humanitarius, culturalis czélokra elegendő pénze! Hiszen előbbvalók az emberek gyilkolására szánt Manlicher pus-kák; azokat kell előbb beszerezni!

Mivel azonban a dolgok így sehogy sem maradhatnak, addig is, míg az állam azon helyzetbe jön, hogy a közegészségügyet gyökeresen átalakíthatja, proponálok valamit: adjon az állam minden körorvosnak egy pár ló tarthatására elegendő járulágot, mondjuk 400 frtot és ezzel tegye minden körorvosnak kötelességévé a lótarthatást. Ekkor a közegészségügy egyszerre nagyot halad előre! Mert ha a körorvosnak minden pillanatban saját fuvar áll rendelkezésére, meglátogathatja körét nem két hetenként, hanem hetenként, sőt még gyakrabban is, és nem kell garasonként számíthatni: vajjon van-e még a fuvar-átalányból, vagy elfogyott-e már az angaria! Ha egyik-másik községben valami járványos baj föllép, azonnal ott teremhet, intézkedhetik, másnap, harmadnap újra eljőhet, anélkül, hogy az ká-

rára lenne. És akkor tényleg el is fog jönni a beteghez akárhányszor. — A nép is ha látja, hogy körorvosa gyakrabban mozog körülötte, bizalmat nyer hozzá és sűrűbben fog bajával hozzá fordulni és — ez által az eltussolási rendszernek nagy részt vége szakad.

Dr. Borsodi Miksa
körorvos.

Politikai szemle.

Az egyházpolitikai kérdések befejeztettek a képviselőházban. Minthogy új fel-dolgozni való tárgy nem akadt kéznél, köl-esönképen tárgyalás alá vették a zágrábi botrányt.

A zágrábi nagyreményű ifjuság u. i. mialatt a király és Bánffy miniszterelnök, városukban időzött, meggyalázták a magyar nemzeti színű lobogót.

Ez az új botrány, melyet f. hó 22-én vetettek fel az országházban az ellenzéki képviselők. Kossuth Ferencz tett ki magáért első sorban. Ez alkalommal mondotta el első ellenzéki beszédét a kormánypárti képviselők nem kis ámulatára. Tul tett rajta azonban Ugron Gábor, aki természetes hazafias érzéssel, és önérzettel szólott a dologhoz. Elégtételt követelt és biztosítékot a jövőre. A nemzet — ugymond — csak addig él és addig tarthatja fel magát, amíg a nemzeti önérzet és önmagának megbecsülése él benne. Elég volt már 25 év óta, hogy a nemzet önérzetét zsbasztották.

Hogyan kívánhatjuk azt, hogy az ország polgáraiban az államhoz való ragaszkodásnak és szeretetnek érzülete kifejlődjék, mikép lesz lehetséges, hogy az összes polgárok közt mi az egység érzetét fel tudjuk ébreszteni, és tartani, mikor az egységnek jelvénye, a nemzeti lobogó, a magyar állam

tettek eléje. Öntudata erősen kifejtett volt, akár egy értelmes gyermeké. Lánczhoz volt erősítve. A menyinyire csak képes volt, kifeszítette azt, és ekkor egyik előlábát a korlátra helyezhette, mintha csak a néző közönséghez akart volna átmászni. Ha feküdt, akkor még is nem látszott szívesen venni, ha mint egy ágyra, reá feküdtek. Gyakran önkénytelenül is megragadott egy faoszlopot és úgy megrázta azt, hogy csak amugy reseggett, mégis nyilvánvalólag csak időtöltésül. Mindig iparkodott valamit csinálni. Aztán reámordult a vezetője és egy kétágu villát taszított a szájába, úgy, hogy vértett miatta; elszenvedte ezt és nyugodtabb lön. Egy magas rácszatnak is neki fogott, hogy azt széttörje. Ha egy veder vizet tettek eléje, 20-szor, 30-szor is megöntözte magát testének minden pontján, világosan nyilvánítva, hogy ez a hűtözés ő neki nagy örömet szerez. Hogy mulatságot szerezzen magának, a vízzel egészen sajátóságosan játszott. Midőn egy este és az éj folyamában előkészületeket tettek elutazásához, nagyon nyugtalanul aludt, alvása közben gyakran megrázta lánczeit és szokatlan morgó hangokat adott. Aztán bilincseiből kiszabadítva egész nyugodtan és vidáman lépett ki a házból, két lánc között jobbról és balról a szekrénybe, a melyben állva kellett utaznia.

Egy nőstény elefánt mindenkihez esodálatosan bizalmas volt, minden korlát, vagy sorompó nélkül állott és egészen szabadon és megkötözetlenül hatalmas lépésekben utazott. Egészen bolond dolgokat üttek vele. Nemcsak pisztolyokat kellett elsütnie és minden-

félét kitalálnia, hanem mint egy kutyának két hátuló lábaira kellett állnia, asztalhoz ülnie, esöngetnie, mire egy szolga jelent meg, aki kenyeret és gyümölosöt rakott eléje, a melyeket aztán ő azonnal megevett. Ismét esöngetett, a szolga ott termett azonnal ismét és süteményt rakott eléje. Csakhamar ez is eltűnt és azonnal ismét esöngetett stb. stb. A kedélyessége ezen óriási állatnak, ezen colossusnak és szürke sziklának felfoghatatlanul nagy volt. Minden fölelem nélkül lehetett reá felülni, lovagolni rajta s a fölülésnél és leszállásnál óriási fülezimpáiba fogódzni. Ha észrevette, hogy leakarnak szállani róla, akkor megmerevítette ormányát, úgy, hogy arra leszállani és arról, mint valami kereszttrudról, egész könnyűséggel a földre leugrani lehetet.

Tények gyanánt sorolhatók föl, hogy az elefánt a szabadban minden ágat, a melyet az élőfákról tápszerrül letör, előlábain végigsurool, hogy port, rovarokat stb. stb. eltávolítson; hogy nem szívesen megy a hidon keresztül, ha a vizet látja, s hogy tehát az embereknek kell sorfalat képezniök, a mely között aztán ő átmenjen; hogy hébe-hóba szelid állapotról megszökik és ismét éveken keresztül a vadak között tartózkodik; hogy ismét elfogva, előbbeni urát még 10 és több év múlva is, épen úgy, mint az uszkár kutya, ismét fölisméri: hogy a vadász, ha az elefántot előbb ismeri fel, egyenesen neki mehet, vagy neki lovagolhat és megparancsolhatja neki, hogy ismét vele menjen; hogy a jótétemények és a sérelmek iránt még hibebb emlékezetét tanusit; sőt harag-

ját is leküzdeni és megfékezni képes. Az elefánt nagy gondolkodó; a foglalatosságot szereti; a henyelés gyűlöletes előtte. Mindig tesz valamit, iparkodik valamivel foglalkozni s ha csak szalmaesutakat fon is, és azt ismét kibontja, ha koszorut köt és azt ismét levélről levélre megsemmisíti, ha a legyeket, amelyek anélkül, hogy őt zavarnák, vagy háborgatnák, csak épen hogy reászállanak, egy kis porral, amelyet reájuk fuj, elűzi.

Hogy a tréfát is szereti, azt tapasztalta Le Drun Párisban. Ezen festőművész nyitott szájjal akarta az elefántot megörökíteni. Hogy e czélből gyakrabban tekinthessen szájába, többszörösen almát dobott neki, Midőn azonban végül almája már kifogyott, egy néhányszor csak színlelte az alma dobást. Utoljára azonban az elefánt, nem akarva engedni, hogy belőle csufot üzenek, hirtelen felülről az egész képre egy hatalmas viz-sugarat bocsátott. Az állat ezzel kinyilvánította, hogy tudja, mit akar a művész s miként lehet őt megfeddeni s a leghatásosabban megbüntetni. Mily tréfásan járt el az elefánt Kasselben, midőn gondozójától az istállóban feledve, gondozójának lakásába és szobájába ment, minden ingóságot, asztalokat, padokat, székeket, tükröket, rézedényeket, a hálószobából az ágyakat stb. stb. összeszedte, egy csomóba rakta, össze-visszajárta és leöntötte vízzel, aztán a mezőre ment sétálni, s midőn a gondozó őt fölhalálta, úgy tett, mintha épen semmi rosszat sem követett volna el. Pedig aki rosszat ily öntudattal eselekszik, az épen nem látszik számárnak lenni.

Azt állítják, hogy az elefánt a düh,

ezimere meggyaláztatik és megsértetik, a nélkül, hogy annak kellő elégtétel szereztessek?

Élénk, zajos taps helyeslése kísérte Ugron beszédét az ellenzéki képviselők részéről, míg a liberális kormánypártiak, mint a zab a zsákban, néma szorongással hallgatták a fölöttük kimondott ítéletet.

Utána a miniszterelnök, az újonnan választott zágrábi diszpolgár állott fel, kijelentvén, hogy ezzel a kérdéssel „lehet” komolyan foglalkozni, de nem azonnal, hanem később.

A legközelebbi ülésen Pázmándy Dénes elmondta híven a zágrábi botrányos eseményeket. Az ellenzék fel volt háborodva a botrány hallatára. A szabadelvű párt mosolygott. Hja, akik a hatalmat kezökben bírják, azok a komoly dolgot rendesen mosolyogva fogadják. Mosolyival szokták elütni, elterelni a dolgot. Bántja őket, hogy nyugalomukban háborgatják. Akik kényelmes élethez szoktak, komoly dologgal nem igen foglalkoznak, csak magukkal, saját nyugalomukkal.

És a miniszterelnök még mindig hallgatott. A válaszszalet késett. Hadd esillapuljanak a hazafias elkeseredések. Van még idő, hogy a választ megadja. Szinte örül a lelke, hogy a felvetett kérdést huzhatja, vonhatja. Ugy sines új anyag tárgyalásra. Az egyházpolitikából kifogyott. Éppen kapóra jött neki a zágrábi esemény. Hogy botrányos, az se baj, sőt annál jobb. Annál tovább tárgyalathatja. A végén — akár mikor — pártja által az ellenzéket ugyis leszavaztatja. Győzelme biztos. Biztosabb, mint a főrendiházban, hol mesterségesen kellett a győzelmet kifundálni, új szavazatokat fáradsággal akvirálni, hogy képes legyen úgy ahogy triumfálni.

Az alsó házzal játszva végez, azért nem sietett a válaszáddal.

vagy a téboly időszak rohamának van alávetve. Ez csak a fogságban történhetik; épen ez ismét nagy intelligenciára mutat. Ily állapotban bizonyára félelmes ő, mert mi sem állhat meg előtte, a mit ő megsemmisíteni akar. Egy ilyen Velenczében azonnal meggyilkoltak. Genfben egy ilyennek oly adag kéksavat adtak, amelylyel talán egy egész század katonaságot lehetett volna megölni. Egy fegyvertár udvarában nehéz vasgolyókkal játszott, felhajtotta azokat a levegőbe s miként a játék labdát fogta ismét föl. Egy töltött ágyut hoztak elő, az elefánt megragadta annak torkolatát, a golyó torkába furódott s ő élettelenül rogyott össze.

Az elefánt elhalálása jelentőségteljes. A Senegál folyó mellett egy elefánt súlyosan megsebesítve, nagy vérvesztés után, nyugodtan lefeküdt, türelmesen várta utolsó perceit és illedelmesen feküdvén adta ki páróját. Londonban egy másik, egész esomó puska golyót keresztül fűzve, lassan-lassan a földre roskadt és oly nyugodtan halt meg, mintha csak azt gondolta volna, hogy a közös sorsot, az elhalást ő sem kerülheti el. Azzal vádolják, hogy fél a tüztől, a nagy lármától, az ágyulóvésektől s hogy az ütközetben a fegyverrel plane megfordul és saját hadserege ellen tüzel, ugyan azért a háboruban nem is használható.

Az elefántnak azonban a szabadság nem annyira kedves, mint a legtöbb más állatnak és egy sem szokik az az emberhez oly könnyen mint ő. Fogsága azonban In-

Végre a f. hó 25-iki ülésen megadta a választ oly terjedelmesen, hogy még Apponyi ser: értette meg. Csak annyit értett belőle, hogy a zágrábi rakonezátlan fiatal-ság által elégetett magyar lobogó vászonból volt, és nem volt rudja. Ujra kitzüni ennél fogva két okból lehetetlen és pedig először, mert el leit égetve, másodsor, mivel nem volt rudja. Hanem azért az elégtétel mégis meglesz. A képviselőház 64 szótöbbséggel tudomással vette a miniszterelnöki választ és szétoszlott ebédelni, egyéb nem történt semmi.

Hazánk.

Néppárti gyűlés Sasváron.

Mintegy tizezernyi főből álló gyűlekezet jött össze f. hó 22-én Sasváron, hogy megállapítsa azon teendőket, melyeknek kimondása az egyházpolitikai törvények végrehajtása miatt vált szükségessé. A gyűlésen dr. Zelenyák János országgyűlési képviselő a nép lelkesedése között beszélt. Az igazság győz, a néppárt az igazság útján halad, tehát eszméinek győznie kell. A néppárt zászlójára e három szó van írva: Isten, nép, haza. E zászló jelszavait véssék szíveikbe s vigyék magukkal e szent helyről s ezen jelszavakért harszoljanak. Továbbá fejtegeti a liberálizmust, annak alkotásait és a terheket, melyeket a nép vállaira rakott. Az emberi törvény ideiglenes. De e törvények oka részben a nép; a roz és megvesztegetéssel járó választások okozták a bajt. E mételet kiirtására és öntudatra hívja fel a népet. A kapitalizmus és a börze fortélyait ismerteti a néppel. A királyt tiszteljük, a kormányt úgy, ahogy érdemli. A király életetésével zárta be beszédét. Utána

diában nem fogság. Szabadon sétál ő ide s tova, mint a kutya, és az ember, házi és városi állat gyanánt. Magas becse miatt, talán a lovat kivéve, egy állat sem tartatik oly pompásan, mint ő. Nincs is emberiesebb állat a földön. Hasonló kedélyességet tanúsít a ló is, nagyobbbat még csak a kutya, ész tekintetében ez sem áll magasabb fokon.

A modorról.

— La Rochefoucauld —

Közl: *Celli Ruffia*.

Van bizonyos tekintet, kinézés, mely mindenki alakjához s tehetségéhez illő lehet: mindig vesztesek vagyunk, ha elhagyjuk azt, hogy mással helyettesítsük.

Meg kell kísérlelnünk természetes vonásunk megismerését, akból ki sem lépünk soha s lehetőleg tökéletesítsük azt hovatovább mindig jobban.

Ha a legtöbb kiseded oly kedves, nem másért van, mint hogy még kívül vannak mintegy zárva azon tekintet és modor által, melyet a természettől ajándékképen nyertek, melyen kívül egyebet sem ismernek. Megváltoztatják s megrontják azt, midőn kilépnek a gyermekkorból: azt hiszik, hogy utánozniok kell, a mit látnak, s arra pedig nem képesek tökéletesen; mindig van valami ál és ingatag ez utánzásban. Mi határozottság sines sem modorukban, sem véleményeikben; a helyett, hogy azok lennének valóban, mik-

dr. Csernoch János beszélt nagy lelkesedéssel. Magyarország mindig keresztény volt, ezt fejzi a koronán a kereszt. Magyarország, a kereszténység pajzsa, megszünt keresztény lenni. A liberálizmus sokat ígért új törvényeivel és a helyett a népet koldussá tette. Ha a nép nem aludt volna, ugy nem jutott volna ennyire. 14 millió keresztény fölött uralg egy kis csapat liberális ember. Nem elég szóval jó katolikusknak lenni, a nyilvános életben kell érvényt szerezni a kereszténység eszméinek. A hitelenséget bevitték a politikába, nekünk most a hitet kell oda visszavinnünk. Az országgyűlés a lefolyt öt éven át nem volt egyéb, mint vallásellenes közkereseti társulat. Az iskolák államosítása tovább folytatja az elkereszténytelenítést. Ezt csak a néppárt akadályozhatja meg. Minél jobban fognak üldözni, annál inkább fölérünk. A községi, megyei és országos választásoknál érvényesítjük jogainkat. Végül Skarda elnök emel szót, megegyeszer szívére köti a gyűlés tagjainak a néppárt eszméinek szeretetét.

Külföld.

Leo pápa levele.

XIII. Leo pápa levelet intézett Ausztria püspökeihez, melyben válaszul a püspökök által szept. 20-ika alkalmából hozzá intézett hódoló felíratra, újra kijelenti, mily nehezére esett, hogy szeméi előtt az olaszok oly kiválóan ünnepezték a törvényszegés emlékét. „Az az összeköttetés és egyetértés — ugymond a Szent Atya, mely a püspökök és a római pápa között fennáll, az üdvnek egy nagy principiumát foglalja magában és ha valaha, ugy a mai időpontban bir az nagy fontossággal, mikor az apostoli székek el-

nek látszani akarnak, azon igyekeznek, hogy olyanoknak tessenek, mint a minők nem.

Mindenik egy másik akar lenni, s nem többé az a ki: rajtok kívül eső magatartást keresnek, s más szellemet, mint az övék; találmra vesznek fel hangot s modort; ezekkel magokon kísérleteznek nem gondolván arra, hogy a mi egyik-másiknak jól áll, nem áll jól mindenkinek, hogy egyáltalában nincs egyetemes szabály a hangokra és modorra s hogy végre nem létezik tökéletes másolat.

Két egyén azonban lehet több dologban némelyben hasonló, anélkül, hogy egymás másolatai volnának, ha kiki követi saját természetét; de csaknem senki sem követi azt teljesen: szeretünk utánozni. Gyakran majmolunk anélkül, hogy észrevennők, s elhanyagoljuk saját jó vonásainkat az idegenekért, melyek rendesen elütnek tőlünk.

Nem szándékom a fent mondottak által annyira önmagával elzárni az egyént, hogy a példa követésének szabadságától valamint attól fosszam meg, hogy el fogadja azon hasznos és szükséges tulajdonokat, melyeket a természet tőlünk megtagadott. A művészet s tudomány illő azoknak többségéhez, kik arra képesítik magokat. A szellem s udvariasság mindenkire illő, alkalmas, azonban e szerzett tulajdonoknak bizonyos helyes viszonyban és egységben kell lenniök saját tulajdonainkkal, melyek amazokat észrevehetlenül bővítik s gyarapítják.

Egyeniségünk feletti rangra s méltóságra emeltetünk; gyakran olynemű új

leneitől a legádázabb rohamokat kell elszenvednie.”

Vissza az Istenhez.

Velencében hétfőn a városi tanács a lakossággal egyetértve a községi iskolákban kötelezővé tette a tanórák előtti és utáni imádkozást. — Lám, minálunk épen f. hóban szavazták meg a vallástalanságot; hiszen Magyarország mindig hátra van néhány évtizeddel a „fölvilágosultság” terén. Majd néhány évtized múlva itt is kiábrándulnak ebből a vallástalan fölvilágosultságból s vissza fognak térni az Istenhez, — csak azután késő ne legyen!

Vidék.

Tisztelettel kérjük vidéki előfizetőinket, hogy az előfizetés bekedése iránt intézkedni sziveskedjenek

— **Nagy Majtény.** A minap özv Lád Bálintnéől 12 párnát s 3 dunyhát loptak el. Gilvácsan pedig Kniel Márton földmivestől 300 frt értékű ág- és ruhaneműt s 17 frt készpénzt raboltak el, a nyomozások nagyban folynak.

— **Nántü.** Folyó hó 27-én áldotta meg Müller Jakab kerületi esperes ur csaknem egészen ujonnan épült díszes templomunkat Mihálka János gk. és Makutz Bálint rk. helybeli lelkészek segédkezése mellett s a rossz idő dacára több községből is egybejött hívek jelenlétében. Leírhatlan az öröm és lelkesedés, mely szívünket áthatotta, midőn csaknem másfél évi árvaság után ismét saját templomunkban kezdtük meg leróni Urunk iránt az imádat és tisztelet adóját; de egyuttal a hála érzelmei is

életállapotra hivatunk, hova a természettől szárvna nem vagyunk. Mind emez állapotoknak megvan saját alkalmas tekintetök, mely azonban nem felel meg mindig természetes magunktartásának. Szerencsénk illetén változása gyakran változtat magunktartásán s modorunkon, okoz bizonyos méltóságot színt kölesönöz, mely mindig hamis, ha nagyon feltűnő, markans, s ha nem egyesül és vegyül azon modorral, mely nálunk természetes. Egyesitenünk és vegyitenünk kell azokat oly módon, hogy soha se tűnjenek fel különállóknak.

Nem beszélünk mindenről egy és ugyanazon hangon, és egy ugyanazon modorral. A hadsereg élén nem ugy járunk, mint séta alkalmával. Szükséges azonban, hogy egy és ugyanazon hang mondasson velünk természetes módon különböző dolgokat, mely különböző, de mindig természetes módon járasson bennünket, ugy a mint illik járnunk egy hadsereg élén vagy pedig séta alkalmával.

Vannak, kik nem tudnak eltelni azal, hogy lemondjanak saját és természetes modorukról, hogy kövessék a rang és méltóságot, a hol ők jöttmentek — parvenük. Sőt vannak, kik már előre felveszik a polez és méltóság modorát, a melyre áhitoznak. Hány ezredes képezi magát előre francia ország fő mareszli hivatalára. Hány bíró ismétli hasztalan a kanczellár modorát, s hány mester-asszony adja a hercegnőt!

Hogy oly gyakran visszatetszünk, nem másban keresendő, mint abban, hogy senki

áthatották keblünket mindazok iránt, kik örömiünknek okozói valának. Evangelium után czelebráló esperes ur lépett a szószékre s magyar nyelven tartott beszéddével könyeket esalt ki a hallgatóság szemeiből, — a sz. mise végével pedig a helybeli lelkész intézett beszédet a hívekhez — különösen hangsúlyozván, hogy ne csak a templom díszében gyönyörködjenek, hanem annak szorgalmas látogatásában is keressék örömiüket. Ájtatosság végeztével mintegy 20 vendég foglalt helyet — köztük báró Mattencloit János ur is Giró-Kutáról — a helybeli lelkész mint házi gazda asztalánál s a vidám társaság, pohárköszöntés mellett a legjobb hangulatban költé el az ebédet de csak az volt sajnos, hogy a kerületi papság, — vasárnapra esvén a megáldás magasztos ténye, — meg nem jelenhetett. Bálintbácsi.

— **Fehér-Gyarmaton** október hó 27. napján tartatott meg az évszáró óvodai vizsgálat megfelelő eredménnyel. A gyermekek valóban jól verseltek, énekeltek, az elődott párbeszéd is igen szépen sikerült annyira, hogy a jelenvolt szülők, vendégek s az elnök a legnagyobb meglepedésöknek adtak kifejezést. De meg is érdemelte ám az óvónő, Rákóczy Mariska kisasszony a díszet, mert igen kedves modora s nyájasságával mindnyájunkat lebilineselt, a gyermekek szeretetét pedig annyira megnyerte magának, hogy ugy rageszkodnak hozzá, mintszüleikhez s csak akkor voltak boldogok, ha az óvodában lehettek. Most sirnak, hogy nem járhatnak tovább is a jó kisasszonyhoz.

— **Máramaros** vármegye törvényhatósági bizottságának okt. 14-iki közgyűlésén részleges tisztujítás volt; árvaszéki elnök Lator Sándor lett; helyébe Bálya János szolgabíró lett árvaszéki ülnökké, Hatfaludy László kir. pénzügyi fogalmazó szolgabíróvá,

sem tudja összeegyeztetni színét és modorát saját alakjával, hangját és szavait gondolataival és véleményeivel: megfedekezünk magunkról, észrevétlenül tülhajtunk e tekintetben, csaknem mindenki beleesik e hibába bizonyos szempontból; kinek sines eléggé jó hallása arra, hogy tökéletesen kivehesse az eljárás enemü helyes rithmusát.

Ezereen tetszenek vissza szeretetreméltó tulajdonaikkal; ezereen vannak kik kellemekek kevesebb ügyességgel. Ez azért van, mert némelyek olyanoknak akarnak látszani mint a minők nem, mások olyanok, mint a minőknek látszanak; és végül a természettől kapott bármely előny vagy hátrány a szerint tetszik, illetve szül visszatetszést, a mint alakunknak és állapotunknak megfelelő tekintet, hang, modor és gondolat jut bennök érvényre, vagy mellőztetik azokban.

Ifjukor.

Zúg a szelvény, zúg, zúg . . .

— Ingatja a fákat —
És vészes zugásán
Virág eső támad.

Rojtos virág-felhő
Szállong a táj felett:
Hlat fergetegtől
Szorul a lehelet!

. . . Oh arany ifjukor
Örömtelt világgal:
Csak virágot veszthetsz
Zivatarod által!

Dévay József IV. aljegyzővé választattak Az 1895. év végével kilépő bizottsági tagok helyébe az új tagok választása. Máramaros vármegyében november 18-án és 19-én lesz. A törvényhatósági bizottsági közgyűlés negyvenöt máramaros-megyeyi községnek változtatta meg idegen hangzásu nevét magyarra. Örlösy Ferencz levéltárnokot, ki Szépfaludy Ó. Ferencz néven mint író ismeretes, s ki a Máramarosi Lapok szerkesztője, br. Roszner Ervin főispán az októberi megyegyűlésen tb. főlevéltárnokká nevezte ki. Máramaros vármegye törv. hatósági bizottsága szabály rendelettel vármegyei mezőgazdasági bizottságot alakított 20 taggal. A vármegyei közgyűlés a vármegyei közokórház javára 1 háromnegyed százalékos pótdót vetett ki. Máramaros vármegye törvényhatósága a huszti vár lefestésére szerződést kötött Hollósy Simon müncheni festőművészszel 1200 friban. Az okt. 14-iki vármegyei bizottsági gyűlésen a szombati zsinorok felállítása ügyében Sziget város határozata ellen beadott fellebbezés elvetetett.

Helyi hírek.

— **Püspök ur óméltósága** f. hó 26-án este Budapestről székhelyére érkezett.

— **Előkelő vendég.** Gróf Teleki Géza volt belügyminiszter a napokban városunkban időzött s nagy elösméressel nyilatkozott városunk minden oldalú haladásáról. A gróf Jandrisics János apát esperes lelkész vendége volt.

— **Böszörményi Károly** kir. tanácsos a Ferencz József rend lovag keresztjének adományozása alkalmából a fő és székvárosban járt, hogy megköszönje ő Felségének a kitüntetését. A fogadás mult hétfőn volt s a kir. tanácsos ur hódolatteljes köszönő szavai után ő Felsége azon megjegyzéssel rekesztette be a kihallgatást, hogy az önzetlen munkásságot és kitartó szorgalmat méltónak tartom a kitüntetésre.

— **Papszentelés.** Dr. Kovács Gyula, szatmáregyházmegyei növendékpap f. hó 28-án szenteltetett föl áldozópappá Rómában.

— **Egyházmegyei hírek.** A tövisfalvi plébánia vezetésével Lédeczky Adorján munkácsi fegyintézeti lelkész bizatott meg.

— **Helyettesítés.** A főispán a városnál üresedésben levő tisztü főügyészi állásra Dr. Vajay Károly tiszteletbeli ügyészt helyettesítette.

— **Kinevezés.** Az igazságügyminiszter Medgyesi Ferencz máramaros-szigeti aljegyzőt a helybeli kir. járásbíróshoz aljegyzővé nevezte ki.

— **Olcso vasuti jegyek a milleniumi kiállításra.** A kereskedelmi miniszter egy legközelebbi leiratában arról értesítette az államvasutak igazgatóságát, hogy a milleniumi kiállításra való utazás megkönnyebbitése végett mérsékelt áru menet-jegyvet engedélyez. Ezek forgalomba hozatával a városi menet-jegy irodák által létesített „Milleniumi utazási és ellátási vállalat” bizatik meg a minisztertől, ugy hogy az olcsóbb jegyek az ezen vállalat által kibocsátott szelvényekhez esattoltassanak.

— **Szives tudomásul.** Amennyiben a Szent-István-Társulati tagilletmények és tagsági díjak kezelésével lemondásom következtében a társulat Wolkenberg Alajos papnevelő intézeti tanulmányi felügyelőt, új tiszteletbeli

tagot bizta meg, tisztelettel értesitem a társulatnak úgy helybeli mint vidéki tagjait, miszerint ezentúl a tagsági díjat (3 frt 15 kr.) és az esetleges reklamációkat nevezett új tiszteletbeli tag czimére tessenek küldeni. Szatmár, 1885. október hó 30-án. Dr. Buza Sándor papn. aligazgató.

— **Dalestély.** Dalegyesületünknek tegnapelőtt este a „Vigadó”-ban tartott dalestélye igen szépen sikerült. A jelen volt nagyszámu közönség a műsor minden számát nagy tetszéssel fogadta. A műsort szokás szerint táncz követte.

— **Másodtermés.** Verécezy Antal kir. járásbíró Beresényi-utca 48-ik szám alatti kertjében a nyáripiros alma a nyár folyamán másod virágzásnak indult s igen szép diónyi nagyságu almákat termelt, mely valóban meglepi a szemlélőt. Van rajta egy-egy hajtáson négy-öt sőt a nekünk bemutatottan 6 kis alma.

— **Magyarország czimerének használata.** A belügyminiszter utasította a törvényhatóságokat, hogy a nyilvános ünnepélyek alkalmával használni szokott nemzeti lobogó az ország czimerével láttassék el, mint azt az 1848 évi XXI. t. czikk 2-ik §-a elrendeli.

— **Mai számunkban** is hozzuk hazánk legmegbízhatóbb gyümölcsfaiskola telep tulajdonosa: Ungváry László hirdetését. Ungváry László 121 holdas czegeledi hirneves és gyümölcsfa iskolája a külföldi legelső helyre sorozható néhány ugyan ily irányu vállalattal szemben már most is milyen helyen áll: erre nézve szolgáljon tájékoztatásul Molnár István „Budapesti m. k. pomologiai tanintézeti igazgató kir. tanácsos gyümölcsészeti biztos alábbkövetkező levele: „Vonatkozással folyó hó 18-án kelt kérdésére értesitem, miszerint ha faiskolája 120 hold kiterjedésű és ami fő 700—800 ezer darab ojtvány, 1.200.000 alvószemzés és 15 millió vadonez esemete foglal abban helyet: akkor Uraságod faiskolája mindenesetre a nagyobb külföldi faiskolákkal (milyen pl. Leroy Andre-é. Barbier, Croux Späth-é stb.) egy sorompóba állítható. Molnár István” — Ungváry László 80 oldalra terjedő s kimerítő árjegyzékét bárkinek is megküldi.

— **Hirdetmény.** A nmltsgu m. kir. pénzügyministerium 1896-ik évre teljesítendő adók összeírását és szoros határ idő alatti kivetését elrendelte; erről a t. adóköteleseket oly felhívással értesitem, hogy az 1896-ik évi adókivetéshez a következő vallomásokot kell beadni, u. m.: 1-ször A háztulajdonosoknak, a házbér jövedelem bevallását. A vallomási ivateket, az erre vezetett „jegyzet” pontos betartásával kell kitölteni, u. m.: A házbér jövedelem gyanánt az 1895. február 1-től 1896. január végéig eső házbért kell bevallani. Üresen álló lakrészeknél azon bérösszegeket, melyek bérbeadás esetén fizettetnének. A bérösszegeket a lakrészek megjelölésével, a bérlők sajátkezü aláírásával igazolva kell a háztulajdonosoknak bevallani. (1868. évi XXII. törvény 18. és 21. §. alapján.) Adómentes házaknál a bérbeadott lakrészeket, házbért valamint a tulajdonos által használt helyiségeket, a mentességre vonatkozó végzés, szám mellett a lakrészek külön megjelölésével kell kimutatni. A házbér vallomásokot 1895. évi november hó 15 től 30-ig e városi adóhivatalnál kell beadni. 2-szor. Az ingatlanokra bekebelezett terheket, kamatokat, az ált. jöv. pótdadó kivetéséhez, a kiküldött vallomási iv minden rovatának pontos kitöltésével.— 1896. január 31-ig kell beadni.

3-szor minden haszonhajtó üzlet, vállalat, foglalkozásból eredő jövedelmet, mely az 1883. évi XLIV. törvény 12. §-a értelmében III-oszt kereseti adó kivetés alapját képezi u. m. haszonbérlők, gyárosok, iparosok, kik egy vagy több segéddel dolgoznak, kereskedők, kalmárok, szatócsok, gyógyszerészek, mész árusok, bérkocsisok, fuvarosok, hentesek, — általában mindazok, kik valamely haszonhajtó üzletet folytatnak, végül mindazok, kik évi vagy havi fizetéssel egybe nem kötött szellemi vagy művészi foglalkozást űznek u. m; ügyvédek, mérnökök, orvosok, írók, művészek stb. jövedelmét, a lak-és boltbér bejegyzésével kell bevallani. 4-szer a IV-ed osztlyu kereseti adó alapját képező állandó fizetést kegy-, nyugdíj- vagy tiszteldíjat, valamint 5-ször a Tőke-kamat és járadék adó alapját képező jövedelmet, 1896. évi január 15-ig szintén e városi adóhivatalnál a kiküldött ívekben bevallani. Bár az adókötelesekhez a vallomási ivatek kiküldettek, mind a mellett a városi adó hivatalnál mindennemű bevallási iv ingyen kapható. Végül a házbér pontos kitöltése és hű bevallásánál figyelmeztetem a t. adóköteleseket, hogy azon háztulajdonos, ki a végvallomási ivet annak kitöltése előtt, az az mielőtt abba a bérösszeget bejegyezte volna, a lakbérlőkkel aláírta, annyiszor büntetetik 100 frttal, a hány bérlőnél követte el ezen mulasztást. (1873. évi VI. törzs 3. §-a.) A házbér jövedelem eltitkolása és valótlan adatok bevallása jövedéki kihágást képez, mely az eltitkolt bérösszeg 1—8 szorosával büntetetik. (1883. évi 44. törv. 100. §-a.) — Szatmárt, 1895. október hó 19-én. Novák Lajos főszámvevő.

— **Hirdetmény.** Az 1895. évre szálló hadmentességi díj kivétési lajstromok folyó év október hó 28-tól november hó 4-ig bezárólag azon figyelmeztetéssel tétetnek ki közszemlére az adó számvevőség hivatalos helyiségében, hogy azt a hadmentességi díj fizetésre kötelesek az idő alatt megtekintetk, s a kivetés elleni netaláni észrevételeiket írásban foglalva ugyanazon idő alatt megtehetik. — Megjegyeztetvén, hogy a felszólamlások a közigazgatási bizottsághoz ezimezve a polgármesteri iktatóba adandók be. — Szatmárt 1895 évi október hó 24-én. Novák főszámvevő,

Színház.

Pesti I. ház Lajos szinigazgató megkezdte előadásait jól szervezett társulattal.

F. hó 26-án ügyesen rendezett látványos beköszöntő után előadták Bissonnak „Mi történt az éjjel” czimű bohózatát. Léva y Berta a társulat operette énekesnője Susanne szerepében sok közvetlen érzéssel, jeles organumának teljes érvényesítésével énekelte Orbán Árpád vizenyős dalait. Nyitra y Sándor Paulard gyógyszerész szerepében sokszor nevette meg a közönséget. Jó maszok, jó kivitel és találó komikum egyesültek sikerült alakká. Az elkövetett tuzások a darabot terhelik. Mátray Kálmán Justaret-ja elég jó volt; Füredy Béla játéka halványabb volt szerepénél.

Hétfőn Ohnet György lendületes drámáját a „Vasgyáros”-t adták. A közönség a szereplőket, különösen Kresz Irmát és Füredy Bélát, a czimszerep személyesítőjét, élénk tapsokkal jutalmazta fényes já-

tékukért. Tapsban természetesen volt bőség, annál nagyobb hiány volt a közönségben, mely ma a dalestélyen lévén, üresen hagyta a színházat. Mátray Bligny herceg szerepét, úgy külsőleg, mint értelmileg igazán jellemző alakban játszotta. Léva y Ida Athenaise szerepét kissé halványan adta; intrikus szerepre nagyon szelid. Átmenet nélkül kap a mozgalmasabb jelenetekbe, anélkül, hogy az új momentumot kifejező arezjátékkal bevezetné. Sikere talán azért is tűnt föl kisebbnek, mert Kresz Irma Claireje fényes momentumokban bővelkedett, melyeknek fénypontja a 2-ik felvonás tőprengő jelenete volt. A többiek közt leginkább helyen volt Nyitra y, mint Moulinet, és Tukora i Prephont báró szerepében. Kissné az érzelmes anya szerepét öntudatosan, szépen játszotta; Hatvaninál hiányzik a könnyedség, s különösen a kézjárása primitív.

Kedden a „Czigánybárót” adták. Ugy a szöveg, mint Strausznak kedves zenéje, mely részben határozottan jó, részben kielégítette a mulatásra felköltött vágyakat. Kár, hogy a közönség pártfogása nem áll arányban a társulat törekvésével. A szereplők közül H. Lévai Bertát kell kiemelni, ki összes énekszámait nagy bravourral énekelte. Erős zöngésű, kellemes színezetű mezzo sopranja, izléses előadása van. A magasabb régiókban azonban hangja már rezeg s intonációja inkább kiabálás. dr. Kun Árpád Barindai szerepében excellált. Tenorja nem éretlen, de vékony és azt a hatást teszi, mintha fésűn és selyempapíron át trombitálna. Játéka distingvált, éneke biztos. Mátray igen jó volt Zsupán szerepében, esakhogy félők volunk, hogy tulságos bőbugyogójából kiesik. Iványi kifejezésteljes charge alakot nyújtott. Keresztély F. Cypra szerepét jellemzetesen adta. A rendezés gondos volt, a zenekar jól működött.

Irodalom.

— **Györky Ödön Újabb költemények.** 1892—95. Ára füzve 1 frt, pompás diszkötésben 2 frt. Kapható szerzőnél, Budapest, Koronaherceguteza 17. Kath. Kör. A lelkes kath. író és költő művét melegen ajánljuk.

— **Karácsonyi Pásztorjáték.** 3 képben. Irta Beregi Sándor. Második bővített (Stark „Pásztoral”-ához idomított) kiadás. Ára 20 kr. Megrendelhető Szatmáron dr. Buza Sándor papnevelő intézeti alkormányzónál.

— **Pásztoral.** Karácsonyi énekek, valamennyi egy, két, v. három gyermekhangra és négy szólamu vegyeskarra kidolgozva harmonium- (orgona-, v. zongora-) kísérettel. Karácsonyi pásztorjátékokhoz alkalmas énekek. 2-ik, javított, új énekrészletekkel, elő- és utójátékokkal (pastorellákkal) bővített kiadás, magyar és német szöveggel. Szerző Stark Lajos r. k. áldozópap, tanár és székesegyházi orgonász. — Ára a díszes nyomatu füzetnek (partitúra negyedré, 26 oldal) 1 frt. 50 kr. o. é. (Sardotibus etiam erga 5 Sacra.) Kapható a szerzőnél Szatmáron.

Méder Mihály Szatmáron „Gyász-miséének vegyeskarra orgonakísérettel” czimű művére előfizetést hirdet. Az előfizetés 1 frt., mely szerző nevére küldendő.

— **Visszentelés szeriartása** vizkereszt ünnepének vigiliáján. — A S. Rit. Congr. 1890 dec. 6-án vizkereszt vigiliájára új viz-

szentelési szertartást rendelt, melyet, mint-hogy az a honunkban közkezen forgó szer-könyvekben nem található, most a „Kath. Egyházi Zeneközlöny“ az egyház férfiak, kántorok és hívek használatára moi-dern kottákkal ellátott gregoriánus énekke-s magyar fordítással kiadott. Ára- 25 kr. 3 péld. 2 sacrum elvégzése fejében. Megren-delhető nevezett lapnál Budapest. V. Lipót tér 9.

Különfélék.

A temetkezésről. (Egy régi könyv nyomán.) „A régieknél kiengesztelhetetlen“ (inexpiabile scelus) véteknek tartották a sírhelyek megsértését és a törvény „szentnek“ mondta a helyet, ahol az elhunyt emberek teste nyugodtak — s alig volt oly kegyetlen népség, mely a temetőket tiszteletben nem tartotta volna. A különböző nemzetek különböző szokásaiból felemlítjük, hogy némelyek halottaikat a tengerbe dobták, mások földbe temették, mások pedig megégették. Némelyek a halott iránt semmi tiszteletet se tanusítottak, míg mások a legnagyobb kegyelettel bántak el velök. — A barbár népek közül, a Sabeusok a hullát, mint szemetet hordták ki és királyaikat holtuk után, a szemétdombra (inter sterquilina) dobták. A Troglodytáknak halottaiknak lábát a nyakszirthez kötötték és hamarosan tréfa és kacagás közt földelték el bárhová. — A Seythaknál — tisztelet jeléül — a holttestet elfogysztották. — A Hyrcanok csak azért tartották a kutyákat, hogy halottaikat felélessék. — Ellenben az Athenabeliek a legnagyobb gondal temetkeztek, s ha valamelyik hadvezér elmulasztotta a háboruban elesettek testeinek a tisztességes temetést megadni, azt halálra ítélték. A macedonoknál nem volt ünnepélyesebb katonai kötelesség, mint az elhunytak eltemetése. — A zsidók törvényében benne volt, hogy az elesett ellenfél halottait el kell temetni. — Az egyiptomiak, kik a lakházzal nem sokat törődtek, bámulatos költséget és a legnagyobb pompát fordították sírboltjaik építésére — tanni ennek a ma is látható Pyramisok — mert úgy voltak meggyőződve, hogy a sírok a holtaknak örök lakásai . . . az élők lakhelyei pedig csak a rövid ideig tartó életszállóhelyei. — A Persák viasszal kenték be halottaikat, hogy fennmaradjanak. — Az Assyrok mocsáros helyekre temetkeztek. — A Persáknál szokásban volt gyászruhába öltözni és a halotthoz tartozóknak lenyiratkozni. — Az Indusok dicső dolognak tartották a halált megelőzni . . . sőt elevenen is megégettették magukat. Az öregség miatt elhunytak iránt pedig semmi kegyelettel sem viseltettek . . . A legtöbb pogány népnél szokásban volt 9 napig gyászolni a halottat. — és ezt „sacra novenia“-nak mondták. Szokása volt a legtöbb népnek, hogy oly esetben, midőn az elhaltak szülei már nem voltak, sirató asszonyokat (preaficae) fogadtak fel a gyászolók helyetteseül. — Ha a görögöknek fejdelme vagy más nagytekintélyű fia elhalt, az az ellenség fogjai közül 12-öt öltek le áldozatul, mint azt Achilles is megtette Patroclus halálával, vele együtt néhány trójait is eltemetvén. — Az olasz Sylius versben

írta le a különböző temetkezési szertartásokat:

— Tumuli et cinerum sententiã discors.
Tellure (ut perhibent) is mos antiquus Ibera:
Exanima obscoenus consumit corpora vultur:
Regia quum lucem posuerunt membra, pro-

[batum est.
Hyrcanis adhibere canes. Aegyptia tellus
Claudit odorato post funus stantia saxo
Corpora et e minsis exanguem haud separat
[umbram

Cecropidae ob patriam Mavortis sorte per-
[emptos
Decrevere simul communibus urere flammis.
At gente in Seythica suffixa cadavera truncis
Lenta dies sepelit putri liquentia tabo.

Állítólag Herkules volt az első, aki a harcban elesetteket eltemette. — Cyprus ág volt a gyász jelvénye és a gyászhelyiség díszítménye, mert az Plutónak volt szentelve. Sólón megrendelte, hogy gyászolják; Ennius pedig megtiltotta. Xenophon állítja, hogy Cyrus nem akart arany és ezüst tartóban; hanem a földbe temettetni! Ismeretes, hogy Tóbiás a hallottak eltemetéséről buzgón gondoskodott . . . Machabaeus pedig megparancsolta meghalt ellenfeleinek az eltemetését. — Tudjuk végre, hogy Sándor a megölt Darius holttestét Anyjának engedte át elhantolás végett.“

Senki Pál.

Ingyen kíséret.

Két atyafi beszáll a vonat kocsijába és nagy diskurzusba erednek egymással. A vonat e közben megindul. Nemsokára jön a konduktor s kéri a jegyeket. Az egyik odaadja a megáét, míg a másik nagy flegmával így felel:

— Én kérem ássan, nem utazom, csak a komámot kísérem Egerbe.

A jeges medve.

A tanító kérdezi egy kis fiutól:

— Mivel már elmondtam mindent a jegesmedvéről, bizonyára meg tudod mondani, kis fiam, miért nem él meg a jeges medve meleg vidéken.

— Mert felolvadna — felelte a kis fiu.

Szerkesztői üzenetek.

K. — ék. Igen nemesek és egészségesek a gondolatok. Kár, hogy a végszótágok nem eléggé rokonszenveznek egymással.

K. — pos. Az élet tengerén négy év óta közlekedő „vitorlás“ hajó élére legközelebb új kormányos kerül. — A kis matróz megfigyelését még „madár távlat“-ból sem eszközölhetjük, miután a kötelesség más irányba tereli utunkat. — Az esetleges hajótörést különben elég megtudni minél későbbben, vagy — sohasem.

Terményárak.

Termény métermázsánként	Szatmáron			
	frt	kr	frt	kr
Tiszta buza — — uj	5	70	6	—
Kétszeres — — uj	5	60	5	40
Rozs — — —	5	10	5	—
Árpa — — uj	5	—	4	80
Zab — — —	4	50	4	20
Tengeri — — —	5	40	4	50
Kása — — —	8	—	7	—
Fehér paszuly — — —	6	50	4	50
Tarka — — —	—	—	—	—
Szilva — — —	—	—	—	—
„ füstölt — — —	—	—	—	—
Repeze — — —	—	—	—	—
Krumpli zsákja — uj	—	80	1	—
Szalonna — — —	60	—	64	—

Mélyen leszállított árak!!

Üzletem gyorsabb értékesítése céljából, építkezés miatt 50-60,000 frt. értékű raktáromat folyó év **November 1-től** kezdve

MÉLYEN LESZÁLLÍTOTT ÁRAK

mellett elárusítani óhajtván, föl hívom a nagyérdemű közönség szives figyelmét ezen valóban olcsó alkalmi vételre.

KÉSZ NŐI ÉS LEÁNYKA FELÖLTŐIMET FÉLÁRBAN ADOM.

Becsés pártfogásukat kérve maradtam

tisztelettel

LENGYEL IMRE.

1-3

Mélyen leszállított árak!!

